

механізму автоматичної стабілізації та подоланню за їх рахунок економічного спаду. Розрахований автором на основі методики оцінки еластичності надходжень і видатків бюджету, що використовується МВФ [1], ефект від автоматичної стабілізації економіки України в 2009 році становив близько -0,8 % ВВП, у той час як за підрахунками фахівців ЄЦБ [2] для країн зони євро цей показник перебував на рівні -0,9 % ВВП, а для країн ЄС — 1,0 % їх ВВП. Подібна ситуація підводить уряди держав, що розвиваються, до необхідності застосування альтернативних — дискреційних — антикризових інструментів фіскальної політики.

Література

1. International Monetary Fund, 2009. «Computing Cyclically Adjusted Balances and Automatic Stabilizers». <http://www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2009/tnm0905.pdf>
2. L. Schuknecht, 2010. «Fiscal Activism Booms, Busts and Beyond» in Fiscal Policy: Lessons from the Crisis, Banca d'Italia, 2010.

Єхалова Г. В.,

аспірант,

Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Як одна з найдавніших категорій суспільно-виробничих відносин, страхування відіграє важливу роль у функціонуванні економіки України. Страховий ринок є елементом фінансової системи, основною задачею якого є перерозподіл величини збитків в разі настання страхового випадку між учасниками страхування [1, с. 3]. Об'єктивна потреба в страхуванні зумовлена тим, що збитки часом виникають унаслідок руйнівних факторів, непередбачуваних людими, і не передбачають будь-якої цивільної відповідальності [2, с. 12]. У такій ситуації буває неможливо стягнути збитки з кого-небудь, і вони залишаються у майновій сфері самого потерпілого.

Необхідність розуміння тенденцій і викликів страхового ринку з урахуванням вітчизняних особливостей його розвитку і функціонування зумовили актуальність теми. Цими питаннями протягом

останніх десятиліть переймалося чимало відомих учених. Так, на національному рівні найбільшій уваги заслуговують роботи О. М. Залетова [4], С.С. Осадця, В.Д. Базилевича, О.О. Охріменка, М.В. Мних, В.П. Кругляка [2], К.Е. Турбіної [3] та ін. Регіональні особливості функціонування страхового ринку розглядали, у свою чергу, Г.Ф. Азаренков [5], Л.В. Нечипорук [6], Д.С. Джусоева та ін.

Проте на даному етапі розвитку продуктивних сил і виробничих відносин ситуація на ринку змінюється настільки динамічно, що буквально по закінченні кількох місяців вона потребує корегування та оновлення у зв'язку з поглибленням глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, зміною законодавства і норм оподаткування. Так, ринок страхових послуг України має кілька суттєвих слабких сторін. Найвагомішою з них є ідентичність пропозиції в більшості страхових компаній і відсутність інноваційних рішень у галузі. Крім того, більшість страховиків не може сформувати постійну базу страхувальників і спрямовує свою маркетингову діяльність на залучення випадкових клієнтів.

В основному страхові компанії орієнтуються на співпрацю з юридичними особами, проте ця галузь страхування характеризується використанням так званих «сірих схем». Також істотними проблемами залишається недостатній рівень довіри до страховиків і відсутність розуміння необхідності страхування, а також низька платоспроможність страховика, що особливо актуально в умовах сповільненої рецесії після економічної кризи 2008 р. [8]. На ринку страхування реалізується такий парадокс: обсяги зібраних страхових премій швидко збільшуються, але при цьому сектор реального страхування стрімко скорочується. За підсумками 2011—2013 рр. ринок страхових послуг України характеризувався зростанням валових сукупних премій на 43 %, що дозволило страховикам збільшити їх обсяг до 13,2 млрд грн (табл. 1). На жаль, зростання зібраних страхових премій пов'язане з певними схемами в перестрахованні і використанні страхування в якості податкового буфера.

Таблиця 1

**ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ СТРАХОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ
У 2011—2013 РР., МЛРД ГРН [9]**

Показник	II квартал, 2011 р.	II квартал, 2012 р.	II квартал, 2013 р.
Сукупні страхові премії	2,5	7,6	13,2
Перестраховування	0,4	0,6	3,2
Корпоративний сектор	3,1	4,2	6,4
Страхування фінансових ризиків	1,7	2,4	3,6

По-перше, основне зростання ринку забезпечили операції з перестрахування, обсяги яких зросли на 350 % порівняно з 2012 р., досягнувши позначки в 3,2 млрд грн (табл. 1). Безумовно, практика використання ресурсів перестраховиків досить поширена, якщо у страховика виникають певні проблеми при покритті своїх зобов'язань перед клієнтами. Проте темпи зростання кількості угод з перестрахування та їх грошового наповнення не виправдано високі. З цих причин сьогодні ми можемо говорити про проблему виведення українських грошей в офшори і їх «відбілювання» через кептивні страхові компанії [7, с. 24].

По-друге, складається неоднозначна ситуація у корпоративному секторі. Зростання страхових платежів на 34,8 % до 6,4 млрд грн говорить про те, що бізнес перетворюється на локомотив страхового ринку. Але слід обмовитися, що йдеться, у першу чергу, про страхування фінансових ризиків. За даними Нацкомфінпослуг, з початку 2013 р. цей сегмент виріс на 85,6 % і становив 3,6 млрд грн (табл. 1). Тобто, наповнення корпоративного сектора відбувається за рахунок використання схем ухилення недобросовісних платників податків від податкових платежів. По-третє, більшість страхових компаній працюють на межі рентабельності, а часто і зі збитками. Не остання причина тому — недосконале законодавство. Проте, вітчизняні страховики нарощують бізнес, незважаючи на економічний спад, завдяки відродженню схем податкової оптимізації і різкого сплеску попиту на такі послуги з боку бізнесу.

Таким чином, нами було розглянуто основні особливості та тенденції страхового ринку України. Оскільки ринок усе ще не насичений, перед страховиками стоїть завдання розробки привабливіших і зручніших для страхувальника полісів з найактуальніших видів ризикового страхування. Наприклад, страхувальникам слід запропонувати лінійку працюючих страхових продуктів по покриттю медичних витрат, що особливо актуально до прийняття обов'язкового медичного страхування в Україні. Не менш важливим є і посилення аквізиційної діяльності з упровадження в широке вживання класичних видів страхування — страхування нерухомого майна, особистого страхування та страхування фінансових ризиків. Потенціал України як рекреаційного та ділового центру на перетині східних і західних бізнес-інтересів вимагає від страховиків, страхувальників і державних регуляторів своєчасної реакції на сигнали ринку та ефективного управління ним.

Література

1. Закон України «О страховании»// Урядовий кур'єр. — 2001. — 4 октября (с изменениями от 16.10.2012).
2. Кругляк В. П. Опыт практической деятельности. Новый сборник материалов по вопросам практики страхования / В. П. Кругляк. — М.: ЮКИС, 2010. — 155 с.
3. Турбина К. Е. Страхование от А до Я. Книга для страхователей / К. Е. Турбина. — М.: РОСМЭН, 2011. — 562 с.
4. Залетов О.А. Страхование в Украине (под ред. Слюсаренко О.А.), / О.А. Залетов. — К.: МА «BeeZone», 2012. — 452 с.
5. Азаренков Г. Ф. Регіональні чинники розвитку страхової діяльності в Україні / Г. Ф. Азаренков // Фінанси України. — 2011.— № 7.— С. 147—153.
6. Нечипорук Л. В. Теорія і практика страхового ринку в Україні / Л. В. Нечипорук. [Монографія]. — Х.: Вид-во Національного університету внутрішніх справ. — 2010. — С. 94.
7. Insurance 2020: Turning change into opportunity: Allan Buitendag, Jamie Yoder, Jonathan Simmons, Paul McDonnell. — PwC Insurance 2020: Turning change into opportunity, 2012. — 243 p.
8. Данные официального портала Лиги страховых организаций Украины // Портал ЛСОУ. — 2013. — Режим доступа: <http://uainsur.com/>
9. Всеукраїнський Інтернет-журнал зі страхування «For Insurer» / Електронний ресурс. Режим доступу <http://forinsurer.com/files/file0043.pdf>

Жданов В. І.,

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ЗА ПРОТИЦИКЛІЧНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Загалом вважається, що в нормальній економічній ситуації в країні бюджетні видатки не повинні перевищувати рівня бюджетних доходів. Проте на практиці часто виявляється протилежне. Слід розрізняти дві такі ситуації.

Перша з них полягає в тому, що протягом бюджетного року виникає короткострокова нестача грошових коштів відносно